

Література:

1. Бойко А. М. Побудова науково - обґрунтованої моделі випускника як умова забезпечення багаступеневої освіти у вищій педагогічній школі // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Вища освіта в Україні: Реалії, тенденції, перспективи розвитку», Частина перша «Нова парадигма вищої освіти». – К. – 1996. – С. 43-46.
2. Дмитренко Т.А., Филатова И.И. Система показателей качества знаний студентов и пути их совершенствования// Педагогика, психология и методико-биологические проблемы физического воспитания и спорта: Сборник науч.раб. по ред. Ермакова С.С., - Харьков: ХХПИ, 1999. - №2. – С. 25-30.
3. Концепція педагогічної освіти. Інформаційний збірник Міністерства освіти України. - №8. – 1999, квітень. – С.9-25.
4. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448с.
5. Минько В. М. Про деякі тенденції розвитку педагогічної освіти в розвинених країнах Західної Європи // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Вища освіта в Україні: Реалії, тенденції, перспективи розвитку», Частина друга «Інтеграція вищої освіти України в єдиний освітній простір». – К. – 1996. – С. 85-87.
6. Осаволюк А.А. О некоторых тенденциях образования на современном этапе // Білоруська початкова школа: проблеми і перспективи розвитку: Матеріали V Міжнародної науково – практичної конференції.– Мозир: УА МДПУ. – 2005. – С. 251- 253.
7. Пуховська Л. П. Вища освіта у загальноєвропейському освітньому просторі // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Вища освіта в Україні: Реалії, тенденції, перспективи розвитку», Частина друга «Інтеграція вищої освіти України в єдиний освітній простір». – К. – 1996. – С. 67-71.

У статті обґрунтовано погляди на деякі аспекти теоретико-методологічних досліджень використання інноваційних технологій у фаховій підготовці майбутнього вчителя.

Ключові слова: інновація, професійна освіта, майстерність.

В статье обоснованы взгляды на некоторые аспекты теоретико-методологических исследований использования инновационных технологий в профессиональной подготовке будущего учителя.

Ключевые слова: инновация, профессиональное образование, мастерство.

In the article grounded looks to the some aspects of theoretical and methodical research works on the use of the innovation technology in training of the future teacher.

Key words: innovation, professional education, skills.

УДК 378.12:61

ББК 74.58

Г.Б. Паласюк
м. Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МЕДСЕСТЕР НА ЗАСАДАХ НЕПЕРЕРВНОЇ СТУПЕНЕВОЇ ОСВІТИ

Сучасне суспільство характеризується швидкими змінами у всіх сферах життя, які вимагають все вищого рівня освіченості особистості. Тому перед освітою постає надзвичайно складне завдання – підготовка нової генерації молодих фахівців, здатних виконувати свої професійні обов'язки на рівні світових стандартів.

Це в першу чергу стосується медичної освіти, оскільки проблема здоров'я народу повинна бути пріоритетною в державі і може бути вирішена, насамперед, за рахунок оптимізації підготовки медичних фахівців. Навчальні заклади повинні готувати не просто персонал для медичних установ, а фахівців, здатних співпрацювати в умовах науково-технічного прогресу та конкуренції на ринку праці. Адже незаперечним є факт, що питання якості надання медичної допомоги населенню прямо залежить від якості медичних кадрів.

Це в повній мірі стосується і медсестер, їх професіоналізму, здатності оперативно вирішувати нагальні сестринські проблеми.

Проблеми вищої медичної освіти в Україні завжди були в центрі уваги вчених. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що методологічні засади сучасної філософії освіти досліджували І. Зязюн, В. Кремень; проблеми розробки та впровадження сучасних педагогічних технологій професійної підготовки фахівців вивчали В. Безпалько, Р. Гуревич, Л. Романишина, С. Сисоєва, різні аспекти неперервної професійної освіти аналізували С. Гончаренко, Н. Ничкало, Я. Цехмістер, питання професійної підготовки медичних працівників були предметом уваги О. Возіанова, Ю. Вороненка, Є. Гончарук, В. Шатило, М. Шегедин та ін.

Водночас, незважаючи на теоретичну розробленість означеної проблеми, багато аспектів професійної підготовки медичних працівників середньої ланки, в тому числі і формування педагогічних кадрів для медсестринської освіти, досі залишаються недослідженими. Тому метою статті є вивчення проблеми формування педагогічних кадрів для медсестринської освіти на засадах неперервної ступеневої підготовки фахівців.

У нашій державі сестринській справі не приділялась належна увага впродовж десятиліть. Це призвело до значного відставання цієї сфери охорони здоров'я від рівня розвитку науки, сучасних медичних технологій і негативно позначилось на якості надання сестринської допомоги населенню, статусі медсестри і престижності самої професії. З розвитком суспільства роль медичної сестри в системі охорони здоров'я все більше зростає. Функції медичної сестри стають значно ширшими, ніж просте виконання вказівок і призначень лікаря. У сучасних умовах на медсестру покладено велику відповідальність у діагностично-лікувальному процесі. Моніторинг стану пацієнта, робота на сучасній медичній апаратурі, прийняття професійних рішень і здійснення висококваліфікованого догляду вимагають від сучасної медичної сестри відповідного рівня теоретичних знань і практичних навичок.

Актуальність питання підготовки медсестер є безперечно високою, оскільки рівень сучасної медичної науки і практики вимагає нових підходів до підготовки високопрофесійних медичних кадрів, особливо середньої ланки. Назріла гостра необхідність реформування системи освіти середніх медичних працівників у нашій країні з урахуванням сучасних потреб. Медсестринство стало перед вибором – приєднатися до світового освітнього простору з усіма вимогами щодо кваліфікаційного рівня медичної сестри нового зразка та ступеневістю в освіті або ж залишитися позаду, відстоюючи свої усталені десятиліттями підходи в медсестринській освіті [1, с. 7].

Українське медсестринство вибрало перший шлях – шлях реформування відповідно до нових світових стандартів медичної освіти, які базуються на новітніх педагогічних технологіях і відповідають міжнародним вимогам. Реформи спрямовані на підготовку медичної сестри світового рівня, вихованої на філософії сестринства, орієнтованої на збереженні здоров'я людини, профілактику захворювань, якісну та ефективну медичну допомогу хворим. Однак, потреби часу, пов'язані з входженням України в Болонський процес, вимагають продовження цих реформ. Традиційні підходи до організації навчальної діяльності в сучасних умовах виявляються недостатньо ефективними.

Однією з проблем, що виникають на шляху оптимізації підготовки медичних працівників зі спеціальності «медична сестра» є нестача педагогічних кадрів. У більшості країн Європи, США, Канаді центральною фігурою в процесі підготовки молодших медичних фахівців є медична сестра з вищим рівнем медсестринської освіти (магістратура, докторат з медсестринства).

На відміну від багатьох країн світу, в Україні до 2006 року фахова підготовка медичних сестер проводилась виключно лікарями, які, здебільшого, не мають ні освіти за спеціальністю, яку викладають, ні досвіду роботи медичної сестри. У зв'язку з цим акцент у

навчанні ставився на лікарській моделі, а основні питання сестринської діяльності вивчались поверхнево. Навчені викладачем – лікарем, випускники медичних училищ на практиці не могли використати свої медичні знання, бо від них вимагалось лише виконання низки допоміжних технічних функцій. Власне це було однією з причин того, що дипломи наших медичних сестер не визнавались в інших країнах.

Наразі можна з упевненістю стверджувати, що в цьому напрямку намітилась позитивна динаміка. Медсестринська освіта в Україні неухильно вдосконалюється, стає все більше практично орієнтованою і подібною до прогресивних західних зразків, зберігаючи при цьому найкращі надбання вітчизняної медсестринської школи. З 2006 року програма підготовки медсестри – молодшого спеціаліста переведена з дво- на трирічний навчальний план. Це дало змогу значно розширити можливості медсестринської освіти, оскільки надзвичайно важко за два роки підготувати професійну медсестру, здатну не тільки виконувати призначення лікаря, а й здійснювати висококваліфікований догляд за пацієнтами, профілактику захворювань, реабілітацію і полегшення страждань хворих.

Немаловажну роль в оптимізації навчального процесу відіграє те, що у деяких вищих медичних навчальних закладах освіти викладання сестринської справи, тобто основи професійної діяльності медичної сестри, здійснюється медичними сестрами – бакалаврами. Без сумніву, тонкощам своєї професії медсестру може навчити лише медсестра з вищою освітою і досвідом роботи.

Тут доречно зауважити, що вища базова освіта (кваліфікація бакалавра) є наступним ступенем (I ступінь – дипломована медична сестра) у неперервній ступеневій підготовці медсестер. Вона базується на повній загальній освіті або на початковій середній освіті і триває один рік. Головне завдання підготовки медсестри – бакалавра полягає в поглибленні знань і вдосконаленні вмінь медичної сестри, наданні їй навичок управлінської діяльності та педагогічної майстерності. На відміну від молодших фахівців, медсестри – бакалаври одержують більш високу кваліфікацію, а тому мають право працювати на посадах старшої медсестри відділення, головної медичної сестри лікувально-профілактичної установи, а також викладача сестринської справи. Медсестра - бакалавр повинна бути добрим керівником, який володіє задатками лідера, менеджера, педагога і психолога.

Однак, залучення до викладання медсестер-бакалаврів є лише першим кроком до вирішення проблеми педагогічних кадрів для підготовки молодших медсестер. Медсестри – бакалаври мають досить високу кваліфікацію, однак, окрім професійної компетентності принципове значення для викладача має також готовність до педагогічної діяльності. На відміну від учителя школи, медсестри – бакалаври не проходять спеціальної педагогічної підготовки, тому рівень їхньої педагогічної майстерності є недостатнім для педагогічної діяльності. І, звичайно ж, ті знання з організації і здійснення навчального процесу, які майбутні бакалаври здобувають вивчаючи курс «Мистецтво викладання», не є достатніми для формування педагогічних умінь. Не менш важливим для майбутньої педагогічної діяльності медсестри-бакалавра є проходження переддипломної практики з педагогіки. Однак, надзвичайно короткий (дводенний) термін проходження такої практики дає можливість майбутньому викладачеві дуже поверхнево ознайомитися з майбутньою спеціальністю.

З огляду на те, що у формуванні майбутнього фахівця з медсестринства, його світогляду, професійних якостей провідну роль відіграє викладач, питання підготовки педагогічних кадрів за програмою бакалаврату потребує доопрацювання. Про невисокий рівень занять, які проводять медсестри – бакалаври, через відсутність у них відповідної педагогічної підготовки свідчить і аналіз літератури [2, с. 279].

Другим аспектом цієї проблеми є те, що згідно зі статистичними даними, частка викладачів-медичних сестер становить всього лиш 6% і кількість їх упродовж останніх років

не збільшується, що є ще одним аргументом, який підтверджує необхідність цілеспрямованої підготовки викладачів для медсестринства.

У всьому світі навчання медсестер здійснюють переважно фахівці медсестринства з вищою освітою. Перші кроки у цьому напрямку зроблено і у нашій медичній освіті. У «Програмі розвитку медсестринства України на 2005 – 2010рр.» [3], в якій окреслені основні напрямки реформування медсестринської освіти, передбачено «розробити стандарт освіти з магістратури зі спеціальності «Сестринська справа», що забезпечить подальший розвиток ступеневої медсестринської освіти в Україні та дозволить залучати медичних сестер – магістрів викладачами вищих медичних навчальних закладів».

Відкриття у вищих медичних навчальних закладах магістратури зі спеціальності «Сестринська справа» є фундаментальним кроком у розвитку медсестринської освіти в Україні на засадах неперервної ступеневої освіти. Відомо, що магістр – це освітньо-професійний рівень, що передбачає, крім професійної діяльності, викладацьку і науково-дослідну діяльність. Варто зазначити, що у всіх країнах світу медсестра – бакалавр може займатися науковими дослідженнями в галузі медсестринства, продовжити навчання в магістратурі і навіть докторантурі з метою здобуття відповідного наукового ступеню [4, 5].

Звичним і поширеним в країнах Європи та світу є захист дисертаційних (магістерських і докторських) робіт з медсестринства. Авторитет викладача у значній мірі залежить від його наукового рівня. Викладач повинен бути не лише фахівцем, який навчає майбутніх медсестер, а й ученим, науковцем. Тому надзвичайно важливим, на нашу думку, кроком у вдосконаленні мед сестринської освіти, є науково-дослідна робота з проблем вітчизняного медсестринства. Перші навички науководослідної роботи медсестри - бакалаври здобувають при вивченні предмета «Методологія науково-дослідницької роботи» та у наукових гуртках. Вони вчаться працювати з літературою, медичною документацією, а також аналізувати і робити перші висновки. Науково-дослідна робота дає можливість розвивати наукову думку в медсестринстві, створювати науково-методичну базу цієї професії, робити наукові відкриття в догляді за хворими, розбудовувати сестринську науку, створювати новітні технології навчання медичних сестер. Позитивним зрушенням в цьому напрямку можна вважати те, що заплановані і вже виконуються науково-дослідні роботи, у яких дається наукове обґрунтування найдодільніших форм медсестринської діяльності [6, с. 87]. Таким чином, підготовка магістрів сестринської справи дозволить не тільки підняти рівень надання спеціалізованої медичної допомоги населенню, а й закладе основу для проведення наукових досліджень у галузі сестринської справи.

Залучення магістрів до професійної підготовки молодших медичних дозволяє впроваджувати в навчальний процес інноваційні освітні методики, які дають можливість досягнути високого рівня теоретичних знань і практичних навичок, а також сприяють формуванню клінічного мислення, розвивають вміння оцінювати ситуацію, адекватно діяти, виважено приймати рішення в нестандартних ситуаціях.

Відкриття магістратури є надзвичайно важливим кроком у вирішенні проблеми педагогічних кадрів для післядипломної медсестринської освіти. Без сумніву, знання, одержані в навчальному закладі швидко оновлюються за змістом і підходами, що потребує якісного післядипломного вдосконалення. Постійне підвищення кваліфікації кадрів, поглиблення і розширення професійних знань, умінь і навичок здатна забезпечити ефективна система неперервної професійної освіти з розвиненими внутрішніми і зовнішніми зв'язками, забезпечена висококваліфікованими педагогічними кадрами. Залучення магістрів до викладання на післядипломному етапі медсестринської освіти дозволить медсестрам постійно підвищувати свій рівень у сфері професійної діяльності за спеціальністю, сприятиме науковій організації медсестринського процесу при різних захворюваннях відповідного профілю.

Система неперервної ступеневої освіти є багаторівневою за своїм складом. До неї входять медичні ліцеї, училища, коледжі, вищі медичні заклади освіти. Відповідно до світового досвіду, підготовка магістрів медсестринства має здійснюватися у вищих медичних навчальних закладах III рівня акредитації. З цією метою здійснюється реорганізація медичних коледжів у інститути медсестринства, в яких запроваджена неперервна ступенева освіта – від ліцензованої медсестри до магістра зі спеціальності «Сестринська справа» і які мають стати навчальними та навчально-методичними освітніми центрами підготовки медичних сестер [7, с. 29].

В Україні функціонують два навчальних заклади, в яких навчають магістрів медсестринства – Науково-навчальний інститут медсестринства Тернопільського державного медичного університету і Житомирський інститут медсестринства. В інститутах сестринської освіти об'єднані всі рівні медсестринської освіти, включаючи післядипломне навчання, що забезпечує подальший розвиток неперервної ступеневої підготовки фахівців сестринської справи.

Таким чином, у вирішенні проблеми педагогічних кадрів для медсестринства зроблені лише перші кроки. Для підвищення якості професійної підготовки сучасних медсестер необхідно цілеспрямовано готувати викладацькі кадри, в тому числі і через введення докторантури з медсестринства. Питання удосконалення медсестринської освіти та її інтеграції у світовий освітній простір є однією з актуальних проблем сьогодення. Ефективна освітня політика в галузі охорони здоров'я сприятиме підготовці медиків, які володіють усім сучасним арсеналом новітніх технологій з діагностики та догляду за хворими.

Література:

1. Чернишенко Т.І., Ліщенко Н.О. Порівняльні аспекти американської та української програм бакалаврату з медсестринства // Медична освіта. -2006. - № 3.
2. Шегедин М. Б. Медсестринство в Україні. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2003.
3. Чернишенко Т. І. Програма розвитку медсестринства України (2005 – 2010 pp.) // Медсестринств України. – 2005. - № 1. – С. 2 – 7.
4. Kee C. C., Rice M. Nursing research and nursing practice – teaching the inseparable duo // West – journal Nursing Research. – 1995. – V. 17, № 2. – P. 227 – 231.
5. Lowry L. M. Echevarria K. H. Innovative teaching of developmental themes of the elderly and the young // Nursing Education. – 1995. – V.20, № 4. – P. 35 – 39.
6. Шегедин М.Б. Медсестринство як наукова дисципліна // Медична освіта. – 2006. - №3.
7. Шатило В.Й., Н.П. Леонченко. Проблеми підготовки кадрів для медсестринства // Медсестринство. - 2008. - № 2.

В статті розглядаються питання подальшого розвитку неперервної ступеневої медсестринської освіти в Україні на сучасному етапі. Проаналізовано перспективи формування педагогічних кадрів для підготовки медсестер на засадах неперервної освіти.

Ключові слова: неперервна ступенева підготовка медсестер, педагогічні кадри, бакалавр, магістр.

В статье рассматриваются проблемы дальнейшего развития медсестринского образования в Украине на современном этапе. Проанализировано перспективы формирования педагогических кадров для подготовки медицинских сестер на началах непрерывного образования

The article deals with the issues of continuous multilevel nursing education further development in Ukraine at present. Perspectives of formation of pedagogical professionals in nursing training on continuous education bases are analyzed.